

انقلاب اسلامی؛ سرآغاز استقلال و عزت ملت ایران

۲۷ شهریور ۱۳۹۴ ساعت ۱۹:۱۴

امام علاوه بر این سخنرانی، اعلامیه‌ای منتشر و بار دیگر به افشای خیانت شاه، دولت و مجلس پرداختند. امام در این اعلامیه کاپیتولاسیون را «سند بردگی ملت ایران»، «اقرار به مستعمره بودن ایران» و «ننگین ترین و موهن ترین تصویب نامه غلط و دولت‌های بی حیثیت» نامیدند.

۱۷ اسفند ۱۳۴۲ش / ۷ مارس ۱۹۶۴ م

تلاش مجدد پهلوی دوم برای تصویب لایحه کاپیتولاسیون

در ۱۷ اسفند ۱۳۴۲ دولت اسدالله علم جای خود را به دولت حسنعلی منصور سپرد. در این رابطه سفارت آمریکا از زمان نخست وزیری اسدالله علم ادامه حضور نظامیان خود را که به عنوان مستشار در ایران خدمت می کردند مشروط به معافیت از شمول قوانین قضایی ایران کرده بود عدم رسیدگی دادگاههای ایران به جرایم مستشاران آمریکایی و خانواده هایشان به معنای احیای کاپیتولاسیون یا همان حق قضاوت خارجیان بود. این لایحه در واپسین روزهای صدارت علم تنظیم و به مجلس سنا تسلیم شد و پس از چند ماه رسیدگی به صورت مخفیانه به تصویب کمیسیون خارجه مجلس سنا رسید. کار دفاع از این لایحه در مجلس سنا به عهده دولت منصور بود. احمد میرفندرسکی متن تصویب شده لایحه را به مجلس شورای ملی ارسال کرد و منصور خواستار تصویب سریع آن شد.

تیرماه ۱۳۴۳ ش / ۲۴ ژوئن ۱۹۶۴ م

مسافرت شاه به آمریکا و تحمیل نظام کاپیتولاسیون

در تیرماه ۱۳۴۳ محمدرضا شاه به آمریکا رفت و مورد استقبال گرم مقامات آمریکایی قرار گرفت. در مسائلی که مورد بحث و تبادل نظر طرفین قرار گرفت اعطای کمک های نظامی آمریکا، منوط به وضع مقررات قضایی و مصونیت نظامیان آمریکا شد. پس از

سوم مرداد ۱۳۴۳ش / ۲۵ جولای ۱۹۶۴ م

سند دست نشاندهی مجلس سنا

در سوم مرداد سال ۱۳۴۳ ، نمایندگان دست نشانده مجلس سنا ایران لایحه کاپیتولاسیون را به تصویب رساندند. به موجب این قانون، مستشاران آمریکایی از مصونیت قضایی برخوردار می شدند و محاکم قضایی ایران حق احضار و بازخواست از آمریکایی ها را به سبب جرایمی که مرتکب می شدند، نداشتند. این جلسه تا نیمه شب ادامه پیدا کرد و بعد از طرح لوایح مختلف، مقارن نیمه شب، لایحه کاپیتولاسیون که متن آن بدین قرار بود مطرح شد. مجلس سنا که جلسه فوق العاده ای برای بررسی چند لایحه تشکیل داده بود، با اکثریت ۶۲ رأی از مجموع ۷۰ رأی نمایندگان حاضر، لایحه کاپیتولاسیون را نیز به تصویب رساند. مطابق این لایحه به دولت اجازه داده می شد که رئیس و اعضای هیئت های مستشاری نظامی ایالات متحده آمریکا که در استخدام دولت شاهنشاهی بودند، از مصونیت هایی که طبق قرارداد وین شامل کارمندان اداری و فنی می گردید، برخوردار شوند.

ماده واحده: با توجه به لایحه شماره ۱۱۲۵/۱۳۴۲-۲۱۵۷-۲۲۹۱-۱۸ ش. دولت و ضمائم آن در تاریخ ۲۱/۱۱/۴۲ به مجلس سنا تقدیم شده به دولت اجازه داده می شود که رئیس و اعضای هیئت های مستشاری نظامی ایالات متحده آمریکا در ایران که به موجب موافقت نامه مربوط در استخدام دولت شاهنشاهی باشند از مصونیت هایی که شامل کارمندان اداری و فنی موصوف در بند (و) ماده اول قرارداد وین که در تاریخ هیجدهم آوریل ۱۹۶۱ م. (۲۹ فروردین ۱۳۴۰) به امضا رسیده است برخوردار نماید.

۲۱ مهر ۱۳۴۳ش / ۱۳ اکتبر ۱۹۶۴ م

حسنعلی منصور و خیانت تاریخی به وطن

حسنعلی منصور نخست وزیر وقت این لایحه را به مجلس شورای ملی برد و به تصویب نمایندگان مجلس رساند. حسنعلی منصور پس از آنکه در ۱۷ اسفند ۱۳۴۲ مأمور تشکیل کابینه گردید، لایحه ای را که کابینه علم در ۱۳ مهر ۱۳۴۲ تهیه کرده بود در

تاریخ ۲۱ مهر ۱۳۴۳ برای تصویب به مجلس شورای ملی تسلیم کرد. حسنعلی منصور که با تحریف حقایق سعی در بی‌اهمیت جلوه دادن این لایحه داشت، پس از قرائت ماده واحده اظهار داشت که «استدعای فوریت می‌کنم برای اینکه بشود امشب چون یک مطلب کاملاً ساده و عادی است تصویب شود.» بدین ترتیب سناتورهای نخست به فوریت لایحه و تنها پس از نیم ساعت بحث و بررسی به ماده واحده فوق در ساعت ۱۲ شب رأی مثبت دادند.

۴ آبان ۱۳۴۳ ش / ۲۶ اکتبر ۱۶۹۴

سانسور خبری رژیم و اعتراض امام خمینی(ره) نسبت به مصوبه مجلس

دولت که از هنگام تصویب لایحه، تلاش خود را جهت بی‌خبر نگاه داشتن مردم به کار گرفته بود، از انتشار مذاکرات مجلس شورای ملی و چاپ روزنامه رسمی - که عین مذاکرات را درج می‌کرد - خودداری ورزید. با این حال امام خمینی (ره) که از حضور مستشاران نظامی و امنیتی امریکایی، انگلیسی و اسرائیلی و عملکرد زیانبار و اسارت‌آور آنها در کشور آگاه بود، چند روز پس از تصویب لایحه کاپیتولاسیون توسط یکی از کارمندان مجلس شورای ملی از ماجرا اطلاع یافت و با مطالعه متن صورت مذاکرات مجلس، به جزئیات آن واقف شد. در پی این مصوبه امام خمینی اقدام رژیم در تصویب این لایحه را مورد انتقاد شدید قرار داد. بدون شک موضعگیری امام خمینی (ره) در برابر مصوبه مجلس (کاپیتولاسیون) و در پی آن تبعید ایشان، نقطه عطفی در تاریخ معاصر ایران می‌باشد. رژیم شاهنشاهی که از سخنرانیها و افشاگریهای معظم له می‌هراسید، نماینده ای به شهرستان قم اعزام کرد و این پیام را برای امام فرستاد: «... آمریکا به منظور کسب وجهه در میان مردم ایران با تمام قدرت فعالیت می‌کند پول می‌ریزد و از نظر قدرت در موقعیتی است که هرگونه حمله به آن، به مراتب خطرناک تر از حمله به شخص اول مملکت است. آیت‌الله خمینی اگر بنا دارند نطقی ایراد کنند باید خیلی مواظب باشند که به دولت آمریکا برخوردی نداشته باشد که خیلی خطرناک است و با عکس‌العمل تند و شدید آنان مواجه خواهد شد دیگر هرچه بگویند حتی حمله به شاه چندان مهم نیست.

۴ آبان ۱۳۴۳ ش / ۲۶ اکتبر ۱۶۹۴

اعتراض سایر علما و مراجع علیه مصوبه

آیت‌الله مرعشی نجفی در همان روز سخنرانی امام (۴ آبان) همزمان با ایشان اعلامیه تندی را در محکومیت کاپیتولاسیون صادر کردند: تصویبات غیر مشروع یعنی مصونیت مستشاران امریکایی بسیار مایه تاسف است... آخر در کجای دنیا سابقه دارد که برای

رقیت و بردگی یک مشیت ملت محروم همچون قانون وحشیانه‌ای را وضع کنند. در صورتی که فعلا تمام دول عقب افتاده هم برای احراز استقلال و کسب آزادی خود از قید استعمار قیام نموده و از نعمت حریت برخوردار می‌باشند...

۹ آبان ۱۳۴۳ ش / اکتبر ۱۹۶۴

منصور و توجیه خیانت خود

حسنعلی منصور نخست وزیر پیرامون کاپیتولاسیون در مجلس سنا توضیحاتی داد و مدعی شد که با اعطای مصونیت سیاسی به مستشاران نظامی آمریکا کوچکترین زبانی به ملت ایران نمی‌رسد.

۱۳ آبان ۱۳۴۳ / ۴ نوامبر ۱۹۶۴ م

تبعید امام و تلاش رژیم برای سرپوش گذاشتن به اقدامات خود

اعتراضات امام به این مصوبه آنچنان برای رژیم پهلوی گران آمد که دولت مجبور شد ایشان را به ترکیه تبعید کند. امام در سخنرانیهای خود بیان داشتند: «انا لله و انا الیه راجعون. من تاثرات قلبی خودم را نمی‌توانم اظهار کنم، قلب من در فشار است، این چند روزی که مسائل اخیر ایران را شنیده‌ام خوابم کم شده، ناراحت هستم، قلبم در فشار است. با تاثرات قلبی روزشماری می‌کنم که چه وقت مرگ پیش بیاید. ایران دیگر عید ندارد، عید ایران را عزا کرده‌اند... ای سرداران اسلام به داد اسلام برسید، ای علمای نجف به داد اسلام برسید، ای علمای قم به داد اسلام برسید، رفت اسلام. ای ملل اسلام! ای سران ملل اسلام! ای روسای جمهور ملل اسلامی! ای شاه به داد خودت برس، به داد همه ما برسید. ما زیر چکمه آمریکا برویم چون ملت ضعیفی هستیم! چون دلار نداریم!... "اگر یک خادم آمریکایی، اگر یک آشپز آمریکایی، مرجع تقلید شما را وسط بازار ترور کند... دادگاههای ایران حق محاکمه ندارند... اگر شاه ایران یک سگ آمریکایی را زیر بگیرد بازخواست خواهد شد...»

امام علاوه بر این سخنرانی، اعلامیه‌ای منتشر و بار دیگر به افشای خیانت شاه، دولت و مجلس پرداختند. امام در این اعلامیه کاپیتولاسیون را «سند بردگی ملت ایران»، «اقرار به مستعمره بودن ایران» و «تنگین ترین و موهن ترین تصویب نامه غلط و دولت‌های بی حیثیت» نامیدند.

اول بهمن ۱۳۴۳ ش / ۲۱ ژانویه ۱۹۶۵ م

سزای خیانت به وطن

به دنبال تبعید امام گروه های مذهبی اعلامیه ایشان در مخالفت با کاپیتولاسیون را در سراسر تهران و شهرهای بزرگ پخش کردند و پس از آن هیأت‌های مؤتلفه اسلامی تصمیم گرفت شخصیت‌های مؤثر در تصویب لایحه کاپیتولاسیون و تبعید امام را ترور کند. از این رو حسنعلی منصور نخست وزیر انتخاب و در روز اول بهمن ۱۳۴۳ به هنگام رفتن به مجلس شورای ملی توسط محمد بخارایی هدف قرار گرفت و کشته شد.

۱۸ آذر ۱۳۴۸ / اکتبر ۱۹۶۹ م

ترس امریکا از مخالفت مردم با مصوبه کاپیتولاسیون

سفارت امریکا طی نامه ای به دولت ایران انصراف سفارت امریکا از برخی موارد استثنایی مصونیت سیاسی را اعلام داشت.

۲۳ اردیبهشت ۱۳۵۸ ش / ۱۳ می ۱۹۷۹ م

لغو نهایی نظام کاپیتولاسیون در ایران

لایحه کاپیتولاسیون سرانجام سه ماه پس از پیروزی انقلاب اسلامی، با تصویب شورای انقلاب و دولت موقت، رسماً لغو گردید. در بیانیه وزارت خارجه چنین آمده بود: « به پیشنهاد هیأت وزیران دولت موقت جمهوری اسلامی ایران و تصویب شورای انقلاب اسلامی، قانون و مصوب ۲۱ مهرماه ۱۳۴۳ راجع به اجازه استفاده مستشاران نظامی امریکا در ایران از مصونیت‌ها و معافیت‌های قرارداد وین (کاپیتولاسیون) از تاریخ ۲۳/۲/۵۸ لغو شد.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/19280/> ایران - ملت - عزت - استقلال - سرآغاز - اسلام - انقلاب